

Sygn. akt I Ca 196/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Ewa Pietraszewska

Sędziowie : SO Krzysztof Nowaczyński

SO Arkadiusz Kuta (spr.)

Protokolant : st. sekr. sąd. Joanna Kmin

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2017 roku w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. A. , P. A. , E. B. , A. B. , P. D. i W. P.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 17 marca 2017 roku , sygn. akt IX C 1049/15

1. prostuje zaskarżony wyrok przez oznaczenie przedmiotu sporu - „ o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli ” ;

2. zmienia zaskarżony wyrok :

a. w punkcie I (pierwszym) przez nadanie temu rozstrzygnięciu następującej treści : „ zobowiązuje pozwanego (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. do złożenia oświadczenia woli następującej treści : (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. nabywa od M. A. , P. A. , E. B. , A. B. , P. D. i W. P. prawo własności urządzeń przesyłowych w postaci sieci wodociągowej o średnicy 90 mm i długości 79,16 m oraz o średnicy 80 mm i długości 1,30 m , sieci kanalizacji sanitarnej o średnicy 200 mm i długości 78,72 m oraz sieci kanalizacji deszczowej o średnicy 250 mm i długości 73,64 m przebiegających przez działki o numerach geodezyjnych (...) położone w E. , obręb numer(...) , za wynagrodzeniem w kwocie 62.976 zł (sześćdziesiąt dwa tysiące dziewięćset siedemdziesiąt sześć złotych) płatnym w następujący sposób : kwota 15.744 zł solidarnie na rzecz M. A. i P. A. , kwota 15.744 zł solidarnie na rzecz E. B. i A. B. , kwota 15.744 zł na rzecz P. D. i kwota 15.744 zł na rzecz W. P. ” ” ;

b. w punktach III (trzecim) i IV (czwartym) w ten sposób , że obniża zasądzone koszty procesu z kwot 2.481,89 zł do kwot 2.296,22 zł (dwa tysiące dwieście dziewięćdziesiąt sześć złotych dwadzieścia dwa grosze) ;

c. w punktach V (piątym) i VI (szóstym) w ten sposób , że obniża zasądzone koszty procesu z kwot 2.471,23 zł do kwot 2.286,36 zł (dwa tysiące dwieście osiemdziesiąt sześć złotych trzydzieści sześć groszy) ;

d. w punkcie VII (siódmym) w ten sposób , że podwyższa zasądzone koszty procesu z kwoty 1.169,29 zł do kwoty 1.316,28 zł (jeden tysiąc trzysta szesnaście złotych dwadzieścia osiem groszy) ;

e. w punkcie VIII (ósmym) w ten sposób , że podlegające ściągnięciu koszty sądowe podwyższa z kwoty 578,71 zł do kwoty 651,46 zł (sześćset pięćdziesiąt jeden złotych czterdzieści sześć groszy) ;

f. w punkcie IX (dziewiątym) w ten sposób , że podlegające ściągnięciu koszty sądowe obniża z kwoty 972,38 zł do kwoty 899,63 zł (osiemset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych sześćdziesiąt trzy grosze) ;

3. oddala apelację w pozostałej części ;

4. zasądza od pozwanego na rzecz powodów M. A. i P. A. solidarnie kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję ;

5. zasądza od pozwanego na rzecz powodów E. B. i A. B. solidarnie kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję ;

6. zasądza od pozwanego na rzecz powoda P. D. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję ;

7. zasądza od pozwanego na rzecz powoda W. P. kwotę 1.800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję .

Sygn. akt I Ca 196/17

UZASADNIENIE

M. A. , P. A. , E. B. , A. B. , P. D. i W. P. wnieśli o zobowiązanie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. do złożenia oświadczenia woli następującej treści : (...) Spółka z o.o. w E. nabywa od M. A. , P. A. , E. B. , A. B. , P. D. i W. P. prawo własności urządzeń przesyłowych w postaci sieci wodociągowej o średnicy 90 i długości 79,16m i średnicy 80 i długości 1,30m, sieci kanalizacji sanitarnej o średnicy 200 i długości 78,72m oraz sieci kanalizacji deszczowej o średnicy 250 i długości 73,64m przebiegających przez działki o numerach geodezyjnych (...) położone w E. , obręb numer (...) za wynagrodzeniem w kwocie 62.976 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty płatnym w następujący sposób : 15.744 zł solidarnie do rąk M. A. i P. A. , 15.744 zł solidarnie do rąk E. B. i A. B. , 15.744 zł do rąk P. D. i 15.744 zł do rąk W. P. . Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie kosztów procesu .

Powodowie rozszerzyli następnie powództwo w zakresie wynagrodzenia , do kwot po 26.974,62 zł solidarnie na rzecz małżonków E. i A. B. oraz solidarnie na rzecz małżonków M. i P. A. oraz po 26.974,62 zł na rzecz P. D. i W. P. .

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. wniosło o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu .

Sąd Rejonowy w Elblągu , wyrokiem z dnia 17 marca 2017 roku , uwzględnił powództwo w części , to jest :

1. zobowiązał (...) Spółkę z o.o. w E. do złożenia oświadczenia woli o następującej treści : (...) Spółka z o.o. w E. nabywa od M. A. , P. A. , E. B. , A. B. , P. D. i W. P. prawo własności urządzeń przesyłowych w postaci sieci wodociągowej o średnicy 90 i długości 79,16m i średnicy 80 o długości 1,30m, sieci kanalizacji sanitarnej o średnicy 200 i długości 78,72m oraz sieci kanalizacji deszczowej o średnicy 250 i długości 73,64m przebiegających przez działki o numerach geodezyjnych (...) położone w E. , obręb numer (...) za wynagrodzeniem w kwocie 67.650,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 kwietnia 2015 roku do dnia zapłaty , płatnym w następujący sposób : 16.912,50 zł solidarnie na

rzecz powodów M. A. i P. A. , 16.912,50 zł solidarnie na rzecz powodów E. B. i A. B. , 16.912,50 zł na rzecz powoda P. D. oraz 16.912,50 zł na rzecz powoda W. P. . ” ;

2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie ;

3. rozstrzygnął o kosztach procesu i kosztach sądowych .

Ustalił Sąd pierwszej instancji , że M. A. i P. A. nabyli do majątku wspólnego w 2012 roku od Gminy M. E. niezabudowaną działkę numer (...) położoną przy ulicy (...). Nieruchomość przeznaczona była w planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej w formie zabudowy jednorodzinnej z dopuszczeniem nieuciążliwych usług . W umowie sprzedaży nabywcy zobowiązali się rozpocząć na zakupionej nieruchomości zabudowę w terminie do dnia 31 grudnia 2014 roku oraz zakończyć ją do dnia 31 grudnia 2016 roku , a w przypadku niedotrzymania tych terminów do zapłaty kary umownej . Również w 2012 roku i na podobnych zasadach E. B. i A. B. nabyli niezabudowaną działkę numer (...) przy ulicy (...). W umowie sprzedaży wskazano dodatkowo , że nabywcy zobowiązani będą uzyskać szczegółowe warunki techniczne włączenia do sieci bezpośrednio u gestorów poszczególnych sieci staraniem własnym i na własny koszt . Doprowadzenie nowych sieci uzbrojenia do nieruchomości i usunięcie ewentualnych kolizji z istniejącym uzbrojeniem , a także zasilenie obiektu w media odbędzie się staraniem i na koszt nabywców , na warunkach wskazanych przez dysponentów mediów .

W 2011 roku P. M. zawarł z Gminą M. E. umowę zamiany , na mocy której stał się właścicielem działki numer (...) położonej w E. przy ulicy (...). Zobowiązał się do zakończenia zabudowy nieruchomości zgodnie z jej przeznaczeniem w terminie do dnia 31 grudnia 2015 roku . W przypadku niedotrzymania terminu zobowiązał się zapłacić karę umowną . W 2013 roku sprzedał tę nieruchomość P. D. .

W 2012 roku K. P. i I. P. nabyli od Gminy M. E. niezabudowaną działkę numer (...) położoną w E. przy ulicy (...). Zobowiązali się rozpocząć na zakupionej nieruchomości zabudowę w terminie do dnia 31 grudnia 2014 roku oraz zakończyć ją do dnia 31 grudnia 2016 roku , a w przypadku niedotrzymania tych terminów do zapłaty kary umownej . W 2013 roku darowali nieruchomość W. P. .

Wymienione nieruchomości były uzbrojone , jednak nie miały dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej . Powodowie wystąpili z zapytaniem o koszt wykonania sieci z przyłączami wodno-kanalizacyjnymi na ulicy (...) do pozwanej Spółki , która przedstawiła kosztorys na kwotę 183.673,97 zł brutto . Oferta ta była znacznie wyższa od innych. Powodowie powierzyli wykonanie sieci wodno-kanalizacyjnej M. B. za łączną kwotę 55.000 zł plus Vat . (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w E. wydało warunki techniczne na dostawę wody i odbiór ścieków dla projektowanego budynku mieszkalnego jednorodzinnego zlokalizowanego przy ulicy (...) – działka numer (...) w E. . Zgodnie z tymi warunkami dostawę wody dla projektowanego budynku mieszkalnego należało poprowadzić od istniejącej sieci wodociągowej w ul. (...) lub w ul. (...) . Wskazano , iż w drodze dojazdowej po terenach miejskich należy zaprojektować i wybudować odcinek wodociągu o średnicy umożliwiającej dostawę wody dla wszystkich wydzielonych działek w tym rejonie . Odnośnie odprowadzania ścieków sanitarnych wskazano , iż ścieki z projektowanego budynku należy odprowadzić do istniejącej kanalizacji sanitarnej w ul. (...) . Średnicę kanalizacji sanitarnej należy dostosować dla potrzeb planowanej zabudowy mieszkaniowej w tym rejonie . Wody opadowe z budynku należy odprowadzić do istniejącej kanalizacji deszczowej w ul. (...) .

Powodowie , po uzyskaniu zezwolenia na budowę sieci wodociągowej , sieci kanalizacji sanitarnej i sieci kanalizacji deszczowej , we własnym zakresie i własnym kosztem wykonali urządzenia przesyłowe w postaci sieci wodociągowej o średnicy 90 i długości 79,16m , średnicy 80 i długości 1,30m , sieci kanalizacji sanitarnej o średnicy 200 i długości 78,72m oraz sieci kanalizacji deszczowej o średnicy 250 i długości 73,64m , przebiegających przez działki o numerach geodezyjnych (...) położone w E. , obręb numer(...) . Każdy z właścicieli działek we własnym zakresie uściślił na rzecz wykonawcy po 16.912,50 zł .

Ustalił dalej Sąd pierwszej instancji , że średni koszt wykonania robót wodociągowych , kanalizacji sanitarnej i deszczowej (bez przyłączy) w E. ulica (...) wynosi 118.569,74 zł . Po wyliczeniu stopnia zużycia technicznego wartość wynagrodzenia z tytułu odpłatnego przejęcia sieci przez pozwanego wynosi 107.898,47 zł .

W dniu 24 grudnia 2013 roku pracownicy pozwanej Spółki dokonali odbioru częściowego urządzeń wodno-kanalizacyjnych , a w dniu 13 czerwca 2014 roku odbioru technicznego końcowego . (...) został wybudowany z (...) i żeliwa o średnicy 90 i 80 oraz długości 79,16m i 1,30 m . Kanalizacja sanitarna została wybudowana z (...) o średnicy 200 i długości 78,72m , a kanalizacja deszczowa z (...) o średnicy 250 i długości 73,74m . Stwierdzono , że roboty wodno-kanalizacyjne zostały wykonane zgodnie z przepisami i prawem budowlanym oraz uzgodnioną dokumentacją . Infrastruktura wybudowana przez powodów spełnia warunki techniczne do odbioru końcowego sieci . Urządzenia przesyłowe wybudowane przez powodów zostały faktycznie połączone z infrastrukturą pozwanej , są wykorzystywane , a pozwana pobiera za korzystanie z nich opłaty . Pierwsze studzienki kanalizacyjne wraz z wodomierzami głównymi znajdują się na nieruchomościach powodów . Domy wybudowane na nieruchomościach powodów połączone są przewodami stanowiącymi przyłącza wodno-kanalizacyjne ze studzienkami , od których urządzenia przesyłowe są traktowane jako sieć wodno-kanalizacyjna .

Powodowie nie zawierali żadnej umowy z pozwanym dotyczącej ewentualnego przeniesienia własności wybudowanej sieci , ani nie uzgadniali z nim , iż wybudują sieć wyłącznie na własny koszt . Nie zrzekli się też wynagrodzenia za przeniesienie własności sieci .

Ustalono nadto , że w 2014 roku powodowie wystąpili do Gminy M. E. z żądaniem odpłatnego przejęcia wybudowanych na ich koszt urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych za wynagrodzeniem na rzecz każdego z inwestorów . Gmina wskazała , iż podmiotem odpowiedzialnym jest spółka (...) i (...) w E. . Pozwana rozpoczęła rozmowy z powodami , jednak nie doszło do odpłatnego przeniesienia własności urządzeń przesyłowych .

Uznał Sąd Rejonowy , że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części , to jest do wysokości faktycznie poniesionych przez powodów kosztów wybudowania sieci będącej przedmiotem niniejszego postępowania .

Podstawą roszczenia powodów był art. 49 § 1 i 2 k.c. - urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów , pary , gazu , energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości , jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa ; osoba , która poniosła koszty budowy tych urządzeń i jest ich właścicielem , może żądać , aby przedsiębiorca , który przyłączył urządzenia do swojej sieci , nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem , chyba że w umowie strony postanowiły inaczej ; z żądaniem przeniesienia własności tych urządzeń może wystąpić także przedsiębiorca . W świetle unormowań ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jedn. tekst: Dz. U. z 2015 r. poz. 1515) zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy , wśród których znajdują się sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę . Zasadę tą powtarza art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 139, dalej: ustawa) . Ponadto zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy osoby , które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne , mogą je przekazywać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo -kanalizacyjnemu , na warunkach uzgodnionych w umowie . Z przytoczonych przepisów wyprowadził Sąd Rejonowy wniosek , że zobowiązanie właścicieli nieruchomości do wykonania zadania własnego gminy i to jeszcze nieodpłatnie , w zamian za wydanie zezwolenia na budowę urządzeń przesyłowych niezbędnych do korzystania z nieruchomości należałoby uznać za nieważne w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. , jako sprzeczne z prawem . Możliwe jest oczywiście wykazanie , iż strony umówiły się inaczej , tak jak o tym stanowi art. 49 § 2 k.c. Jeżeli takiej umowy nie ma , wchodzi w grę wyłącznie odpłatne przejęcie urządzeń przesyłowych . Pozwana Spółka nie wykazała , że zawarła z powodami umowę o wybudowanie i nieodpłatne przejęcie urządzeń przesyłowych . Zastosowanie ma zatem art. 49 § 2 k.c. Zgodnie z tym przepisem muszą wystąpić następujące przesłanki : po pierwsze, urządzenie służyć musi doprowadzaniu lub odprowadzaniu płynów . Po drugie , musi wchodzić w skład przedsiębiorstwa . Po trzecie , art. 49 § 1 k.c. nie dotyczy urządzeń stanowiących instalację wewnętrzną odbiorcy .

Urządzenia instalacji wewnętrznej pozostają częściami składowymi nieruchomości . Z kolei elementem łączącym instalację wewnętrzną z instalacją zewnętrzną przedsiębiorstwa jest przyłącze .

Wywodzono dalej , że siecią w rozumieniu art. 2 pkt 7 ustawy są przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami , którymi dostarczana jest woda , lub którymi odprowadzane są ścieki , będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego . Zgodnie z art. 2 pkt 14 i 16 ustawy sieci kanalizacyjne oraz sieci wodociągowe są elementem odpowiednio urządzeń kanalizacyjnych oraz wodociągowych . Odróżnia się więc pojęcie przyłączy kanalizacyjnych i wodociągowych od sieci kanalizacyjnych oraz wodociągowych , co ma istotne konsekwencje w zakresie określenia statusu prawnorzecowego tych urządzeń . Budowa przyłączy wodociągowo-kanalizacyjnych jest obowiązkiem osoby ubiegającej się o przyłączenie do sieci (art. 15 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków) . Użyte w ustawie określenie przyłącze kanalizacyjne oznacza - stosownie do art. 2 pkt 5 tej ustawy - odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną , za pierwszą studzienką , licząc od strony budynku , a w przypadku jej braku - od granicy nieruchomości , natomiast przyłącze wodociągowe stanowi odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (art. 2 pkt 6) . Według art. 15 ust. 2 ustawy przyłącze kanalizacyjne i wodociągowe wybudowane ze środków własnych , przez osobę ubiegającą się o przyłączenie do sieci , stanowi własność tej osoby , chyba że umowa zawiera inne postanowienia w tym przedmiocie . Spełnienie przez urządzenia wybudowane przez powodów przesłanki pierwszej nie budzi wątpliwości , które rodzą się natomiast co do wypełnienia warunku drugiego . Powołano się na stanowisko Sądu Najwyższego (wyrok z 13.5.2004 r. III SK 39/04) , że aby określony składnik wchodził w skład przedsiębiorstwa , właścicielowi przedsiębiorstwa przysługiwać musi własność lub inne prawo majątkowe do tego składnika . W konsekwencji wejście urządzenia w skład przedsiębiorstwa nie może być jedynie kwestią faktu , lecz przedsiębiorca musi ponadto dysponować tytułem prawnym - rzeczowym lub obligacyjnym - uprawniającym go do korzystania z urządzenia . Zakwalifikowanie danego urządzenia infrastrukturalnego jako wchodzącego w skład przedsiębiorstwa , a tym samym prawnorzeczowe wyodrębnienia go z nieruchomości , nie przesądza o tym , kto jest jego właścicielem . W takiej sytuacji następuje jedynie stwierdzenie , że dane urządzenie nie stanowi części składowej nieruchomości . Przeniesienie prawa własności tych elementów urządzeń infrastrukturalnych nastąpić powinno na podstawie odrębnej umowy . Samo podłączenie tych urządzeń do sieci jedynie usuwa te urządzenia spod działania zasady superficies solo cedit , a nie rodzi skutku w postaci przeniesienia ich własności lub ustanowienia innego prawa na rzecz przedsiębiorcy sieciowego . Stwierdził Sąd Rejonowy , że urządzenia przesyłowe wybudowane przez powodów pozostają w faktycznym posiadaniu pozwanej Spółki . Kwestionowano wywody biegłego wyrażone w wywołanej w sprawie opinii wskazując , że pozwana mogła stać się posiadaczem urządzeń przesyłowych przez faktyczne przyłączenie do sieci oraz korzystanie z niej i czerpanie zysków , tak jak by była ich właścicielem . Podobnie traktowanie przez biegłego urządzeń jako przyłączy pozostawać miało w sprzeczności z art. 49 § 2 k.c. i ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę . Skoro wybudowane urządzenia przesyłowe byłyby zawsze przyłączem , do czasu zawarcia umowy z przedsiębiorstwem przesyłowym i wejścia przez niego w posiadanie tychże urządzeń , brak byłoby możliwości zobowiązania przez Sąd przedsiębiorstwa przesyłowego do złożenia oświadczenia woli o przeniesieniu własności za wynagrodzeniem , albowiem przesłanki z art. 49 § 2 k.c. nigdy nie byłyby spełnione . Możliwe byłoby to wyłącznie w przypadku dobrowolnego zawarcia umowy . Natomiast art. 49 § 2 k.c. dotyczy właśnie sytuacji odwrotnej , kiedy to z uwagi na brak woli zawarcia jakiegokolwiek umowy przez przedsiębiorstwo przesyłowe , które znajduje się w faktycznym posiadaniu urządzeń i przyłączyło je do swojej sieci , można wystąpić do sądu z określonym powództwem .

Zwracał natomiast uwagę Sąd Rejonowy , że należy badać czy urządzenia wybudowane przez prywatnych inwestorów stanowią sieć , czy też przyłącze w rozumieniu ustawy . Stwierdził , że z dokumentacji sporządzonej przez samą pozwaną tj. warunków technicznych na dostawę wody i odbiór ścieków oraz protokołu odbioru częściowego i technicznego końcowego urządzeń wodno-kanalizacyjnych wynika , iż zezwolenie oraz odbiór dotyczyły zarówno sieci , jak i osobno przyłączy w rozumieniu ustawy . W protokole odbioru częściowego z dnia 24 grudnia 2013 roku mowa jest w punkcie I o „sieci magistralnej i rozdzielczej wod.kan.” , natomiast w punkcie II osobno o „przyłączach wod.-kan.” . Urządzenia , o których mowa w pozwie , należą do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wskazanej w

punkcie I protokołu odbioru częściowego i technicznego końcowego , albowiem znajdują się za studzienkami oraz wodomierzami głównymi , dlatego też należy uznać je za sieć w rozumieniu art. 49 § 2 k.c.

W ocenie Sądu pierwszej instancji zaszyły więc wszystkie przesłanki wymagane do uwzględnienia powództwa z art. 49 § 2 k.c. , to jest powodowie wybudowali na własny koszt urządzenia przesyłowe stanowiące sieć , które zostały faktycznie połączone z siecią pozwanej i których pozwana jest posiadaczem samoistnym . Powodowie mogą żądać zatem zobowiązania Spółki do złożenia oświadczenia woli o treści przytoczonej w pozwie .

Zgodnie z art. 49 § 2 k.c. nabycie własności urządzeń przesyłowych odbywa się za odpowiednim wynagrodzeniem . Zwrócono uwagę , że powodowie ostatecznie zażądali zasądzenia wynagrodzenia zgodnie ze średnimi wyliczeniami dokonanymi przez biegłego . W takim przypadku jednak staliby się bezpodstawnie wzbogaceni o kwoty , których w istocie nie zapłacili . Dlatego też Sąd pierwszej instancji uznał , że powodom należy się wynagrodzenie za przeniesienie własności urządzeń przesyłowych w kwotach po 16.912,50 zł . Od zasądzonych kwot przysługiwały powodom odsetki ustawowe za opóźnienie na podstawie art. 481 § 1 k.c. Powodowie domagali się zasądzenia odsetek od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty . Jak wynika z akt sprawy pismem z dnia 22 sierpnia 2014 roku powodowie wystąpili do Gminy z żądaniem przejęcia wybudowanych na ich koszt urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych za wynagrodzeniem na rzecz każdego z inwestorów po 18.167,10 zł tj. łącznie 72.668,40 zł . Gmina wskazała , iż podmiotem odpowiedzialnym jest (...) Przedsiębiorstwo (...) . Pozwana Spółka rozpoczęła rozmowy z powodami , jednak nie doszło do odpłatnego przeniesienia własności urządzeń przesyłowych . Skoro powodowie domagają się odsetek od dnia 29 kwietnia 2015 roku , żądanie to jest uzasadnione w całości .

O kosztach procesu orzeczono na podstawie przepisu art. 100 k.p.c. stosując zasadę ich stosunkowego rozdzielenia , przy założeniu , że powodowie wygrali sprawę w 62,69 % i w takiej części należą się im wyłożone przez nich z osobna koszty , zaś pozwanej przysługiwał solidarnie od powodów zwrot 37,31% z sumy poniesionych przez nią kosztów .

W tych samych proporcjach nałożono na strony obowiązek pokrycia kosztów sądowych .

Apelację od tego wyroku złożyło (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. zaskarżając orzeczenie w części , to jest w zakresie rozstrzygnięć o uwzględnieniu powództwa i obciążeniu Spółki kosztami procesu i kosztami sądowymi . Zarzucono błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na ustaleniu , że urządzenia przesyłowe przebiegają przez działki (...) podczas gdy w rzeczywistości przebiegają jedynie przez działki (...) co powoduje wadliwość i niewykonalność wydanego orzeczenia . W konsekwencji dojsć miało także do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie błędnej oceny dowodów w postaci dokumentów – operatu pomiarowego „Inwentaryzacja powykonawcza sieci wodociągowej i kanalizacji” załączonego do pisma procesowego powodów z dnia 16 września 2015 roku oraz opinii biegłego z dnia 21 grudnia 2015 roku z załączonymi do niej mapami inwentaryzacji powykonawczej wskazującymi przebieg i faktyczne usytuowanie urządzeń przesyłowych , co do których Sąd Rejonowy orzekł zobowiązanie pozwanej Spółki do złożenia oświadczenia woli i zapłaty w punkcie I zaskarżonego wyroku zastępując to oświadczenie , jak również przez pominięcie dowodu z opinii biegłego w części dotyczącej okoliczności wymienionych w tiret drugim postanowienia z dnia 26 sierpnia 2015 roku (ustalenia czy urządzenia przesyłowe zostały przyłączone do sieci , ich charakteru i możliwości wykorzystywanie przez innych odbiorców) . Dojsć miało także do naruszenia prawa materialnego , to jest art. 49 § 2 k.c. i odpowiednio art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę przez pominięcie faktu niewystąpienia przez powodów o zawarcie stosownej umowy , o której mowa w tych przepisach prawa przed przystąpieniem do realizacji inwestycji , co z kolei narusza postanowienia „ Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy M. E. ” (Dziennik Urzędowy Województwa (...) nr (...) poz. 877) stanowiący załącznik do Uchwały nr (...) Rady Miejskiej w E. z dnia 16 lutego 2006 roku i wydany w oparciu o art. 19 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku , a pomimo to przyjęcia , że urządzenia przesyłowe o których mowa w punkcie I zaskarżonego wyroku weszły w skład przedsiębiorstwa . Tym samym pominięto zarzut pozwanej , nie odniesiono się do niego , co powoduje nierozpoznanie istoty sprawy .

Pozwana Spółka wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa, względnie jego uchylenie w tej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Wniesiono także o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

W uzasadnieniu przekonywano, że z dołączonych do akt map ewidencyjnych z naniesionym przebiegiem sieci wodociągowej i kanalizacyjnych, o średnicach i długości wskazanych w pozwie, wynika że przebiegają one jedynie przez działki (...). Ten błąd powoduje, że zaskarżony wyrok nie może być wykonany. Orzeczenie Sądu zastępować ma oświadczenie zobowiązanego, a więc konieczne jest bardzo precyzyjne i zgodne ze stanem faktycznym sformułowanie tego zobowiązania, co w rozstrzyganej sprawie nie ma miejsca.

Sąd Rejonowy pominąć miał także zarzut pozwanej niewystąpienia przez powodów przed rozpoczęciem budowy spornych urządzeń o zawarcie stosownej umowy o przyłączenie do sieci, o której mowa w przepisach przywołanych w petitum apelacji. Naruszono tym samym przepisy wymienionego tam regulaminu, będącego powszechnie obowiązującym aktem prawa miejscowego, co wynika z art. 94 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 19 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. W § 26 Regulaminu ustalono w sposób szczegółowy warunki i zasady budowy przez właścicieli i następnie przekazywania przedsiębiorstwu wodociągowemu urządzeń wodociągowych. Przed rozpoczęciem budowy nie zawarto umowy o przyłączenie do sieci określającej warunki przejścia. Pozwanej Spółki nie wzywano do zawarcia umowy także po zakończeniu inwestycji. Sąd Rejonowy nie wyjaśnił, czy powodowie mieli obowiązek wystąpić o zawarcie takiej umowy. Spółka powołała się na wyrażony w doktrynie pogląd, że zawieranie umów przyłączeniowych jest względnie obligatoryjne, czyli istnieje wówczas, gdy przepis prawa miejscowego tak stanowi. Do niezbędności zawarcia umowy o przyłączenie w niektórych przypadkach nawiązuje Sąd Najwyższy, który stwierdził, że uzgodnienie obligacyjnej podstawy korzystania z urządzeń wodociągowo – kanalizacyjnych jest praktycznie możliwe tylko przed rozpoczęciem inwestycji. Pogląd taki wyrażono w wyroku, który Sąd Rejonowy powołał w uzasadnieniu. Gdyby przyjąć, że instytucja umów przyłączeniowych jest zupełnie dowolna, to byłaby ona zbędna i budujący na własny koszt urządzenia przesyłowe lekceważyliby jej zawarcie. Sąd Najwyższy wskazał w tym wyroku również, że wejście urządzenia w skład przedsiębiorstwa nie może być jedynie kwestią faktu, a konieczne jest nadto dysponowanie tytułem prawnym uprawniającym do korzystania z urządzenia. Sąd Rejonowy nie wyjaśnił na jakiej podstawie przyjął, że wybudowane urządzenia weszły w skład przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 49 § 1 k.c. Tylko zaś w stosunku do takich urządzeń osoba, która poniosła koszty ich budowy i jest ich właścicielem, może żądać nabycia ich własności przez przedsiębiorcę w oparciu o art. 49 § 2 k.c.

Powodowie wniesli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję. Stali na stanowisku, że art. 49 § 2 k.c. stanowi samoistną podstawę ich roszczenia. Odnośnie zarzutu apelacji co do przebiegu sieci wskazywali, że w pierwszej instancji nie prowadzono sporu w tej kwestii, a gdyby nawet uznać, że przez część działek nie przebiegają sieci, a przyłącza, to jednak nie wpływa to na wykonalność orzeczenia, a ostatecznie i tak dojść może do odpowiedniej korekty w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. okazała się zasadna jedynie w niewielkiej części. Najdalej idący z zarzutów, naruszenia prawa materialnego przez nieuwzględnienie norm wykluczających skuteczne dochodzenie roszczenia o zobowiązanie pozwanej Spółki do złożenia oświadczenia woli, okazał się bezpodstawny. Skoro jednak słusznie zarzucono Sądowi pierwszej instancji innego rodzaju błąd - w ustaleniach faktycznych - porządek wywodu nakazuje omówienie tego zagadnienia w pierwszej kolejności.

Sąd odwoławczy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji jak chodzi o okoliczności nabycia przez powodów nieruchomości, tok zdarzeń prowadzących do wykonania urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych ich staraniem i na ich koszt oraz cechy i długość wykonanych instalacji, a także ich faktyczne przyłączenie do sieci należących do pozwanej Spółki.

Dodatkowo zwraca się jednak uwagę, że Sąd pierwszej instancji, czyniąc ustalenia odnośnie powierzenia przez powodów wykonania urządzeń przedsiębiorcy M. B., poprzestał na podaniu łącznego wynagrodzenia za prace objęte umową z dnia 23 września 2013 roku. Kontrakt dołączono do akt sprawy na kartach 52- 53 i wynika z niego, że wymieniona przez Sąd Rejonowy kwota obejmuje także wynagrodzenie za wykonanie przyłączy, których pozew nie dotyczy.

Ustala więc Sąd Okręgowy, że w § 3 pkt 2 umowy wymieniono z osobna wynagrodzenie za wykonanie sieci wodociągowej, sieci kanalizacji sanitarnej i sieci kanalizacji deszczowej w kwocie 51.200 zł, powiększonej o podatek VAT, a z osobną kwotą należną za wykonanie przyłączy. W związku z tym wskazać należy dalej, że przyjęcie w pierwszej instancji, że powodowie uiszcili na rzecz wykonawcy kwoty po 16.912,50 zł (to jest małżonkowie A., małżonkowie B., P. D. i W. P.) nie stanowi ustalenia okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia. Powodowie zobowiązani byli bowiem do uiszczenia za materiały i robocizną potrzebne do wykonania sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnych wynagrodzenia w kwocie 62.976 zł brutto, co daje dochodzone pozwem kwoty po 15.744 zł.

Nie twierdzili powodowie i nic na to nie wskazuje, aby z tytułu wykonania wymienionych sieci zobowiązali się zapłacić kwotę wyższą. Przeciwnie – suma należności wskazanych przez Sąd Rejonowy daje kwotę 67.650 zł, a więc równą wysokości wynagrodzenia brutto jakie powodowie zobowiązali się zapłacić za wykonanie ogółu robót budowlanych objętych umową z dnia 23 września 2013 roku (sieci i przyłączy). Nie ma zatem wątpliwości, że takie ustalenia Sądu pierwszej instancji pozostają w kolizji z treścią oświadczenia woli, które złożył ma pozwana Spółka. Oświadczenie to dotyczy wyłącznie urządzeń zaliczanych do sieci: wodociągowej i kanalizacyjnych.

Sąd odwoławczy czyni także częściowo odmienne ustalenia odnośnie przebiegu tych instalacji. Otóż sieć wodociągowa o średnicy 90 mm i długości 79,16 m oraz o średnicy 80 mm i długości 1,30 m, sieć kanalizacji sanitarnej o średnicy 200 mm i długości 78,72 m oraz sieć kanalizacji deszczowej o średnicy 250 mm i długości 73,64 m przebiega przez działki o numerach geodezyjnych (...) położone pomiędzy ulicami (...) w E. Zasadnie zarzucała bowiem apelantka, że zarówno w sentencji zaskarżonego wyroku jak i w jego uzasadnieniu wskazano również szereg innych działek, przez które jednak nie przebiegają urządzenia objęte żądaniem pozwu. Dla granic żądania powodów oznaczenie geodezyjne działek ma znaczenie poboczne, bo nie o ich własność toczy się spór, a o własność urządzeń przez nie przebiegających. Przedmiot procesu określa więc w pierwszym rzędzie rzeczywiste położenie poszczególnych sieci - o wymienionej przez powodów średnicy i długości. W konsekwencji niezbędne było zbadanie dołączonych do akt dokumentów w postaci „Inwentaryzacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej” z dnia 20 grudnia 2013 roku, składającej się z odpowiedniego fragmentu kopii mapy zasadniczej oraz szkiców obejmujących z osobna sieć wodociągową i sieci kanalizacyjne (karty 157 – 160), podobnych map i szkiców stanowiących załączniki do opinii biegłego (karty 200 – 201), a na etapie postępowania odwoławczego, również mapy sytuacyjno – wysokościowej z uzbrojeniem (załącznik do apelacji karta 341 – 342). Wykorzystać należało także protokoły: odbioru częściowego urządzeń wodno – kanalizacyjnych z dnia 24 grudnia 2013 roku i odbioru technicznego końcowego urządzeń wodno – kanalizacyjnych z dnia 13 czerwca 2014 roku (karty 75 i 76). W dokumentach tych wskazano na średnicę i długość urządzeń, zgodną z ich opisem w inwentaryzacji powykonawczej z dnia 20 grudnia 2013 roku.

W szczególności wskazać należy właśnie na szkice z inwentaryzacji (karty 159 -160) gdzie naniesiono przebieg sieci, obmiary jej poszczególnych odcinków, a także umieszczono adnotacje o łącznej długości każdej z objętych szkicami sieci i ich średnicy. Dane z tych adnotacji powtórzono w pozwie, a obecnie przeniesiono do oświadczenia pozwanej Spółki - w brzmieniu określonym przez Sąd odwoławczy. Skoro suma poszczególnych odcinków odczytana ze szkiców odpowiada treści tych adnotacji to wiadomo, że zinwentaryzowano sieć wodociągową (karta 159), sieć kanalizacji deszczowej (karta 160) oraz sieć kanalizacji sanitarnej (karta 160), pozwem objęto wyłącznie te urządzenia i takim żądaniem powodów sądy obu instancji były związane. Sądzić należy zatem, że w związku z przedmiotem procesu zbędne jest szersze omawianie problematyki właściwości faktycznych i normatywnych sieci i przyłączy do sieci. Nie ma bowiem wątpliwości, że żaden z odcinków zinwentaryzowanej sieci nie obejmuje licznych urządzeń włączonych do niej w ramach wykonywania umowy z dnia 23 września 2013 roku. Te inwentaryzowano z osobna i nie objęto pozwem.

Wracając jednak do kwestii właściwego oznaczenia działek , przez które przebiegają urządzenia wykonane staraniem powodów wskazać należy , że nie ma wątpliwości , iż poprawna ich identyfikacja była jednak niezbędna dla jasnego określenia granic oświadczenia woli wynikającego z wyroku .

Ustalić należało wreszcie , dla porządku , że wymienione grunty nie stanowiły własności powodów - należały do Gminy M. E. . Ustalenie prawa własności nie stanowi oczywiście kwestii pomijalnej , ale jak to będzie poniżej wyjaśnione , w rozstrzyganej sprawie nie wyłącza roszczenia powodów , którego przesłanki ogniskują się na traktowaniu sieci przesyłowej jako ruchomości i ocenie tytułu prawnego jakie ma do nich wykonujący na swój koszt to urządzenie , a nie prawa własności gruntu , przez który ono przebiega .

Apelacja (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w E. opierała się przede wszystkim na zarzucie dochodzenia roszczenia o zobowiązanie Spółki do złożenia oświadczenia woli bez uprzedniego wystąpienia o zawarcie „ stosownej umowy ” (jak w petitum apelacji) , czy też po prostu zawarcia umowy o przyłączenie do sieci określającej warunki jej przejęcia (o czym w uzasadnieniu apelacji) . Zarzuty te były bezzasadne .

Podstawę prawną roszczenia powodów stanowił art. 64 k.c. - prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia woli , zastępuje to oświadczenie . Ciężar złożenia przez pozwaną Spółkę oświadczenia woli wynikał z kolei z art. 49 k.c. Osoba , która poniosła koszty budowy urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów , i jest ich właścicielem , może żądać , aby przedsiębiorca , który przyłączył urządzenia do swojej sieci , nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem , chyba że w umowie strony postanowiły inaczej .

Dla apelantki istotne znaczenie miało odesłanie do treści umowy , której zawarcie lub tylko „ wystąpienie o jej zawarcie ” warunkować miało dochodzenie roszczenia o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli . Widziano w tym nawiązanie do treści art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (obecnie tekst jednolity z 2017 roku Dziennik Ustaw pozycja 328) i wydanego na podstawie art. 19 tej ustawy „ Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy M. E. ” (Dziennik Urzędowy Województwa (...) nr (...) poz. 877) stanowiącego załącznik do Uchwały nr (...) Rady Miejskiej w E. z dnia 16 lutego 2006 roku .

Przepis art. 31 ust. 1 ustawy stanowi , że osoby , które wybudowały z własnych środków urządzenia wodociągowe i urządzenia kanalizacyjne , mogą je przekazywać odpłatnie gminie lub przedsiębiorstwu wodociągowo – kanalizacyjnemu , na warunkach uzgodnionych w umowie . W Regulaminie zaś przewidywano , że w przypadku gdy plany inwestycyjne właścicieli nieruchomości wyprzedzają plan inwestycyjny przedsiębiorstwa prowadzącego działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków , właściciele nieruchomości mogą wybudować na własny koszt , w porozumieniu z przedsiębiorstwem , urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne niezbędne do korzystania z usługi . Przed wydaniem warunków technicznych przedsiębiorstwo i osoba ubiegająca się o przyłączenie są zobowiązani do zawarcia umowy o przyłączenie , regulującej tryb i zasady odpłatnego przejęcia urządzeń wybudowanych przez przyszłego odbiorcę ze środków własnych . Na podstawie tej umowy dojść może do zawarcia kolejnej , polegającej na dokonaniu tego „ przejęcia ” , między innymi przez przeniesienie prawa własności urządzeń (§ 26) .

Pomiędzy treścią art. 49 § 2 k.c. i przytoczonymi przepisami istnieje kolizja . Uprawnienie z art. 49 § 2 k.c. oznacza możliwość domagania się zawarcia stosownej umowy w drodze sądowej i jak to wyżej wskazano - orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek złożenia oznaczonego oświadczenia woli , zastępuje to oświadczenie . Uprawnionym do żądania , aby przedsiębiorca , który przyłączył urządzenia do swojej sieci , nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem jest ten kto poniósł koszty budowy urządzeń i jest ich właścicielem . Pozwana Spółka wskazuje zaś na ustawę i akt prawa miejscowego , które rozumie jako normy zawężające krąg uprawnionych do dochodzenia roszczenia określonego przytoczoną normą . Uważa , że roszczenie takie służy tylko podmiotom wywodzącym swoje uprawnienia z zawartej ze Spółką umowy o przyłączenie – regulującej warunki odpłatnego nabycia przez nią własności urządzeń .

Tym samym okazuje się, że nie można osiągnąć takich wyników wykładni powołanych norm, które przyniosłoby możliwość łącznego stosowania ich dyspozycji.

Nie ma wątpliwości, że powodowie i pozwana Spółka nie pozostają w pozycji prawnej określonej w postanowieniach (...). Powodowie nie wywodzą roszczenia z umowy „ przyłączeniowej ”, tylko czerpią swoje prawo z ustawy. Spółka na taką umowę także się nie powołuje, bowiem niedojście takiego kontraktu do skutku jest bezsporne, a nadto nie ma rozpocząć dopiero korzystania z urządzeń (§ 26 ust. 5 (...)), ale już dokonała przyłączenia, z cudzych urządzeń korzysta i wykonuje swoje obowiązki z umów zawartych z odbiorcami. Utrzymuje się więc niepożądany stan, w którym sieci służące do przesyłu płynów dla otwartego kręgu odbiorców stanowią własność osób, które działalnością taką się nie trudnią. W tym stanie rzeczy oczywista jest konieczność zapewnienia efektywności uprawnienia przewidzianego w Kodeksie cywilnym. Jest ona możliwa skoro walidacyjne reguły wykładni, służące usuwaniu kolizji norm, dają wyniki wyłączające stosowanie przepisów, na które powołuje się pozwana Spółka.

Przepis art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę stanowił jedyną podstawę zawierania umów o przekazaniu urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do czasu wejścia w życie z dniem 3 sierpnia 2008 roku ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dziennik Ustaw Numer 116 pozycja 731), wprowadzającej do porządku prawnego art. 49 § 2 k.c. Jako przepis późniejszy, wyłącza on stosowanie art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zgodzić się należy z Sądem Najwyższym, że nie występuje tutaj relacja wcześniejszego przepisu szczególnego do późniejszego – ogólnego (uchwała z dnia 13 lipca 2011 roku w sprawie III CZP 26/11). Wniosku takiego nie można wyprowadzić tylko z odesłania w art. 49 § 2 k.c. do wszystkich urządzeń przesyłowych wymienionych w art. 49 § 1 k.c. – z uwagi na przyjętą technikę budowy aktu prawnego. Kolizja zachodzi bowiem pomiędzy art. 49 § 2 k.c. w związku z art. 49 § 1 k.c. w zakresie przeniesienia prawa do urządzeń służących doprowadzaniu lub odprowadzaniu płynów i art. 31 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w zakresie przeniesienia prawa do urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Różnica w terminologii nie niweczy wniosku o tożsamości urządzeń wymienionych w obu ustawach, a więc jednakiego przedmiotu regulacji obu norm. Skoro różnie określono przesłanki przejścia prawa do urządzeń przesyłowych, to przepis wcześniejszy nie będzie miał zastosowania.

Odnosnie zaś problemów walidacyjnych przy stosowaniu art. 49 § 2 k.c. i (...) to można byłoby poprzestać na odwołaniu do art. 87, 94 i 184 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Akty prawa miejscowego, do których należy uchwała rady gminy wprowadzająca regulaminy wymienione w art. 19 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze działania organów, które je ustanowiły. W hierarchii aktów prawa mają one pozycję aktów podustawowych skoro wydawane są tylko na podstawie upoważnienia ustawowego i ich zgodność z ustawami poddana jest nadzorowi judykacyjnemu. Już tylko dodatkowo można zwrócić uwagę, że wymieniony Regulamin uchylony został Uchwałą nr (...) Rady Miejskiej w E. z dnia 24 listopada 2016 roku i zastąpiony „ Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy M. E. ” (Dziennik Urzędowy Województwa (...) poz. 50), w którym pominięto już problematykę umów o przejęcie urządzeń. Regulacja zawarta w § 26 (...) wskazywanego przez pozwaną Spółkę wykraczała ponadto poza delegację zawartą w ustawie. Adresatem tego aktu prawa miejscowego miał być, obok przedsiębiorstwa, odbiorca jego usług (art. 19 ustawy). Według art. 2 pkt 3 ustawy odbiorcą jest każdy, kto korzysta ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków na podstawie umowy z przedsiębiorstwem. Osoby, które żądają od przedsiębiorstwa odpłatnego nabycia urządzeń przesyłowych nie muszą pozostawać w takiej pozycji prawnej, ani umowa o usługi wodociągowo – kanalizacyjne nie jest podstawą ich roszczeń, co wyłącza traktowanie ich jako odbiorców na gruncie relacji prawnej wywołanej budową przez nich na własny koszt urządzeń przesyłowych. W § 26 nieprzypadkowo zresztą nazywa się ich „ przysłymi odbiorcami ” lub „ osobami ubiegającymi się o przyłączenie ”, co wprost świadczy o wyjściu poza granice delegacji ustawowej. Ponadto katalog zagadnień, który może być regulowany uchwałą rady gminy (art. 19 ust. 2 ustawy) nie zawiera „ trybu i zasad odpłatnego przejęcia przez przedsiębiorstwo urządzeń wybudowanych przez przyszłego odbiorcę ”.

Sąd odwoławczy zwraca także uwagę, że zawarte w art. 49 § 2 k.c. odesłanie do uregulowania w umowie sposobu nabycia na własność urządzeń nie oznacza, że zawarcie takiej umowy jest w każdym przypadku przesłanką realizacji roszczenia z art. 49 § 2 k.c. Oznacza, że właściciel urządzeń przesyłowych i przedsiębiorca mogą w swoisty sposób ułożyć stosunek prawny powstały w związku z wybudowaniem tych urządzeń. Zaniechanie takiej umowy, a więc tym bardziej niepodjęcie żadnych działań w kierunku jej zawarcia, nie stanowi podstawy do formułowania zarzutu niweczącego prawo z art. 49 § 2 k.c. Innymi słowy – art. 49 § 2 k.c. wskazuje na dwa możliwe tryby uregulowania sytuacji prawnej właściciela urządzenia przyłączonego do sieci przedsiębiorstwa – oba „kontraktowe”. Właściciel i przedsiębiorca mogą zawrzeć umowę lub jeden z nich może wytoczyć powództwo o zobowiązanie drugiego do złożenia oświadczenia woli. Nie oznacza to i w ogóle nie wynika to z powołanego przepisu, aby regulacja stanu prawnego następowała w dwóch etapach, albo bezskuteczność czynności zmierzających do zawarcia umowy warunkowała powództwo. Natomiast zawarcie umowy, w której właściciel i przedsiębiorca ułożyli stosunek prawny powstały na skutek przyłączenia cudzego urządzenia do sieci przedsiębiorstwa wyłącza potrzebę wytaczania powództwa, ale w rozstrzyganej sprawie do zawarcia takiego kontraktu nie doszło, a pozwana Spółka żądała oddalenia powództwa.

Spełnienie przez powodów przesłanki poniesienia kosztów budowy urządzeń stanowiących ich własność nie były już kwestionowane. Prawo własności ruchomości stanowiących połączone z siecią urządzenia służy osobie, która poniosła koszt ich wybudowania. Ściśle rzecz biorąc, do nabycia tego prawa doszło na skutek spełnienia przez wykonawcę robót budowlanych powinności wydania powodom przedmiotu umowy. Norma art. 49 § 2 k.c. nie wymaga aby roszczenia dochodził właściciel gruntu, przez który urządzenia przebiegają. Nie ma także podstaw aby taki zbieg prawa własności gruntu i umieszczonych na nim urządzeń uznawać za oczywistość. Przeciwnie – rozejście się prawa własności gruntu i przebiegających przez ten grunt instalacji przesyłowych jest konsekwencją dokonania jego przyłączenia do sieci przedsiębiorstwa. Władając cudzym urządzeniem przedsiębiorstwo, w którego skład urządzenie to wchodzi, staje się adresatem roszczenia właściciela o przeniesienie własności urządzenia. Roszczenie z art. 49 § 2 k.c. ma więc walor porządkujący – prowadzi do pożądanego zejścia się prawa do przesyłu z prawem do urządzeń służących do tego celu.

Apelantka zdaje się nadal podważać podstawy dla twierdzenia, że urządzenia, przez ich faktyczne połączenie z siecią, weszły w skład jej przedsiębiorstwa. Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że nie ma powodu aby ustawowy termin „przyłączenie urządzenia do swojej sieci” traktować inaczej niż jego literalne brzmienie. W szczególności nie ma przesłanek dla utożsamiania aktu przyłączenia z uzyskaniem tytułu prawnego do urządzeń, skoro przyłączenie do uzyskania tego tytułu prawnego ma właśnie doprowadzić. Wskazany w apelacji wyrok Sądu Najwyższego dotyczy stanu prawnego sprzed powołanej wyżej nowelizacji Kodeksu cywilnego z 2008 roku. O jej skutkach dla rozumienia terminu „połączenie urządzenia z instalacją przedsiębiorstwa” wypowiedział się Sąd Najwyższy w powołanej już uchwale z dnia 13 lipca 2011 roku i argumenty te Sąd odwoławczy podziela.

Przedsiębiorca, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabywa ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem. Uprawniona jest teza, że jest ono równe kosztom poniesionym na wybudowanie tych urządzeń. W związku z tym ujawniono w rozstrzyganej sprawie naruszenie prawa materialnego, na które apelantka nie zwróciła uwagi. Skoro jednak żądano zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości, to nie ma wątpliwości, że uwzględnienie z urzędu naruszenia prawa materialnego – to jest art. 49 § 2 k.c. w części dotyczącej wynagrodzenia za nabycie urządzeń na własność, doprowadzić może do, mieszczącej się w granicach apelacji, zmiany zaskarżonego wyroku bez postawienia takiego zarzutu przez apelanta. W rozstrzyganej sprawie, jak to już wyżej wykazano, powodom zasądzone w pierwszej instancji wynagrodzenie także za wykonanie innych niż sieć urządzeń. Dlatego podlegało ono obniżeniu do kwot równych kosztom rzeczywiście poniesionym na urządzenia objęte oświadczeniem woli, do którego złożenia zobowiązano pozwaną Spółkę.

Powodowie żądali objęcia oświadczeniem woli pozwanej Spółki także odsetek od wynagrodzenia, które przypadać miały za opóźnienie w zapłacie. Sąd pierwszej instancji roszczenie to uwzględnił, jako podstawę prawną wskazując art. 481 § 1 k.c. I w tym zakresie doszło do, uwzględnionego z urzędu, naruszenia prawa materialnego, którego apelacja nie wytykała. Wydaje się, że naruszenie to wiąże się także z wadliwym oznaczeniem przez Sąd Rejonowy przedmiotu postępowania – „o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę”. Tymczasem powodowie nie

dochodzili zapłaty, a wynagrodzenie i jego wysokość miały być objęte oświadczeniem woli, które złożyć miała pozwana Spółka. Z pozwu ani oświadczenia o jego rozszerzeniu nie wynika, aby obok tego roszczenia żądano zapłaty. W szczególności nie doszło do zmiany powództwa poprzez zgłoszenie dodatkowego, innego rodzajowo roszczenia – o zapłatę. Wedle oświadczenia złożonego w toku rozprawy z dnia 26 października 2016 roku powództwo rozszerzono „co do kwoty /.../ z tytułu przeniesienia własności sieci wodno – kanalizacyjnej”, co wyraźnie określa charakter zmiany przedmiotowej powództwa, jako dokonanej tylko w obrębie treści oświadczenia woli, do którego miała być zobowiązana pozwana Spółka. W wyroku nie zasądzano żadnych kwot, ani wyrok nie stanowi tytułu dającego uprawnienie do egzekucji świadczenia pieniężnego. W związku z tym niezbędne było sprostowanie zaskarżonego orzeczenia, o czym postanowiono na podstawie art. 350 §§ 1 i 3 k.p.c. Odsetki od wynagrodzenia przypadają od chwili gdy przedsiębiorca spóźni się z wynagrodzeniem. Skoro świadczenie to jest wymagalne z chwilą zawarcia umowy o przeniesienie własności urządzeń, to nie można pozostawać w opóźnieniu przed jej zawarciem.

W tym stanie rzeczy, na mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmieniono zaskarżony wyrok uwzględniając jego wady wynikające z naruszenia norm prawa procesowego i materialnego.

Na skutek zmiany orzeczenia co do istoty, dokonano stosownej zmiany rozstrzygnięć o kosztach procesu i kosztach sądowych. Zasad rozliczenia tych kosztów strony nie kwestionowały. Były one ogólnie poprawne, to jest odnosząc się do wartości przedmiotu sporu, ustalono jaką wartością wyrażały się roszczenia powodów po ich rozszerzeniu i w jakim zakresie zostały uwzględnione, co doprowadziło do usprawiedliwionego okolicznościami sprawy, stosunkowego rozdziału kosztów procesu i kosztów sądowych. Sąd odwoławczy dokonał więc zmiany tych rozstrzygnięć, dla której wyjściowe było ustalenie, że powodowie ostali się ze swoimi żądaniami w 58 %, a pozwana w 42 % (zasądzono po 15.744 zł z żądanych 26974,62 zł), a następnie zasądzenia części poniesionych kosztów - w tej właśnie proporcji.

W pozostałym zakresie apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za drugą instancję orzeczono na mocy art. 100 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Na pozwaną Spółkę włożono obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, bowiem powodowie ulegli tylko co do nieznaczonej części swego żądania oddalenia apelacji w całości. Stosując przyjęte w pierwszej instancji i niezakwestionowane przez strony założenie, że o rozmiarach wygranej świadczy odniesienie do wysokości wynagrodzenia, Sąd Okręgowy uwzględnił, że zasądzone powodom kwoty po 16.912,50 zł obniżono do kwot po 15.744 zł, a więc tylko o 7 %, co rzeczywiście oznacza przegraną w nieznaczonej części. Zasądzone powodom koszty procesu za drugą instancję równe są wynagrodzeniu pełnomocnika, określonego na podstawie § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dziennik Ustaw pozycja 1804 ze zmianami).